

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 2. An, & quam vim probandi habeat protocollum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

vera; alteram rei solenniter gesta; nimirum eo modo, quo de jure debet à Notario jurato, ex obligatione sui muneris, de quo merito præsumitur, eorite functum esse, ne perjurus præsumatur.

1820. Not. autem 1. cum dicimus, quòd instrumentum publicum faciat plenam fidem, debere intelligi, præsumptivè, donec contrarium probetur; nam veritati cedit præsumptio; 2. quòd plene probet in his, quæ in instrumento continentur dispositivè; non autem merè narrativè, ac incidenter; nam quoad hæc non facit plenam fidem juxta Wesenbecium in ff. b. t. à n. 6. 3. vim instrumenti se porrigere non tantum ad eas causas, quæ plene probantur per duos testes; sed eas etiam, pro quibus exiguntur plures, nisi de contrario sit specialiter cautum; nam lex in exercendis, instrumentis indefinitè tribuit vim eandem, quam depositionibus testimonium; ubi non explicat ullam restrictionem.

1821. Not. 2. instrumentum productum posse considerari secundum se, & extra casum, ubi à nullo impugnatur; vel in casu, quo impugnatur, v.g. propter dissimilitudinem scripturæ factæ suspicione, quasi non esset scriptum ab eo, cujus nomen præfert. Unde, quando in Novella 73, c. 3. dicitur, duos testes, qui viva voce deponunt cum juramento, esse digniores fide, quam scripturam, intelligi debet de scriptura, quando subest ejusmodi impugnationi; non autem de instrumento secundum se. Quando enim dubitatur de instrumento, num revera sit manus ejus, cujus nomen præfert; & testes deponunt, esse, quia ipsi interfuerunt, viderunt, & subscripserunt, ac suam manum recognoscunt, merito testibus creditur; sed sic instrumentum non accipitur secundum se.

1822. Not. 3. instrumentum, cui subscripserunt 4. 5. vel plures testes, in vi faciendi fidem, non esse fortius eo, cui subscripserunt tantum duo; quia sicut testamentum habens 10. testes non plus probat habente tantum 7. sic est in altero casu; cujus ratio ex eo est;

quia in his non consideratur numerus testimonium, sed observantia solennitatis, quæ utrobique censetur una, quin augetur ex numero excedente illum, qui jure ad solennitatem actus requiritur.

1823. Not. 4. ad hoc, ut instrumentum publicum probet, non requiri, quòd simul producatur protocollum, ex quo Notarius illud confecit, etiam in casu, quo esset super contractu, ad sui substantiam, seu perfectionem exigente scripturam; nam id nullo jure exigitur; cum ipsum instrumentum sit Authenticum, seu originale; nec contrarium colligitur ex L. 17. b. t. Sensus enim illius legis non est alius, quam, quòd, si quis vellet probare contractum, in scriptis celebratum ex scheda, seu annotationibus Notarii, necdum reductis in mundum (quo intelligitur id, in quo contractus ex scheda redigitur, ut notat Calvinus in Lexico juris V. Mundum) non sufficiat producere illam chartam, sed exigatur, produci instrumentum completum, absolutum, & in mundum redactum; cum ex conventionem partium contractus non censeatur perfectus sine confecto instrumento.

§. 2.

An, & quam vim probandi habeat protocollum?

1824. Non esse illi vim probandi, docent Bartolus, & Baldus apud Felinum in c. cum P. 15. b. t. sed dicendum cum communi, quòd protocollum, Notarii manu scriptum, ex partium rogatione, quando contractus, vel actus celebratus ad sui substantiam, seu perfectionem non exigit instrumentum confectum, æquè probet, ac ipsum instrumentum. Nam protocollum tantæ fidei est, ut in casu, quo ex hac vita decessit Notarius, qui illud conscripsit, inde possint alia instrumenta publica desumi, quæ plene probant, ex dict. c. 15. relato supra; nam sic relatè ad instrumentum habet se protocollum, tanquam ad exemplum; illi autem plena fides habetur; cum sit originale.

Deinde,

1825.

Deinde, juxta *c. quoniam* *ii. de Probat.* originalia, quæ Notarios penes se habere tenentur, emergente dubio faciunt, & probant veritatem; nam ex hoc fine illa penes se retinere jubentur *cit. c.* Notarius autem non tenetur aliud penes se retinere, nisi protocol- lum: ergo hoc probat veritatem. Hinc aliud est, protocollum esse perfectum *in ratione protocolli*; aliud, *in ratione instrumenti*; primum stat sine secundo; unde, quando in *L. penult. C. ad S. C. Syllanum* dicitur: *nihil videri actum, quamdiu aliquid restat agendum*; sed factò præcisè protocollo, adhuc aliquid restat agendum, nempe *instrumentum*, à Notario conficiendum ex illo: ergo factò præcisè protocollo, nihil videtur actum; ergo inefficax est ad probandum, actum esse gestum, vel contractum esse celebratum: respondetur cum data dist. quamdiu aliquid restat agendum, nihil videtur factum *in ea linea, in qua restat aliquid agendum* C. ma. *in qua nihil restat agendum*, N. ma. dist. min. sed factò præcisè protocollo restat adhuc aliquid agendum *in linea instrumenti*, cujus protocollum est principium, & exemplar, C. min. *in linea protocolli*, N. min. dist. i. conseq. ergo factò præcisè protocollo nihil est actum in linea instrumenti, C. in linea protocolli, N. conseq. dist. etiam secundum conseq. ergo protocollum inefficax est, ut *in vi instrumenti* probet, actum esse gestum, C. *in vi protocolli*. N. conseq. quia in linea protocolli est perfectum. Instrumentum enim inde confectum illi solum superaddit, quòd detur parti hoc requirenti, ut habeat facultatem probandi, rem esse gestam, quin sit opus recurrere ad protocollum, quod frequenter ægrè, ac difficulter; quandoq; etiam vix fieri potest.

1826.

Neque paritas à contractibus, de quorum substantia est scriptura, rectè fieri potest ad contractus, de quorum substantia illa non est. Concedo enim probationem desumptam ex solo protocollo non sufficere, ut plena fides fiat de actu gesto, vel contractu celebrato; non enim dici potest

Tom. II.

actus esse gestus, vel contractus celebratus suspensò consensu in eventum, dum confectum super eo fuerit instrumentum, seu scriptura publica; qualiter contingit, quando id ex conventionione partium sic statuitur, ut non valeat prius, quàm confectum sit instrumentum: at hoc non habent contractus. qui nec naturâ suâ, nec conventionione partium ad sui substantiam, vel perfectionem exigunt scripturam, vel instrumentum publicum; sic enim consensus non pendet in futurum: Ergo. Ex eo autem, quòd, ut ex protocollo per Notarium conscripto, sed sub hoc mortuo, alius inde confecturus instrumentum indigeat *Judicis autoritate*, ut habetur *dict. c. 5.* non probatur protocollum *in linea protocolli* esse imperfectum; nam ad hoc non exigitur autoritas Judicis; cum per substitutum Notarium nihil omnino de scriptis in protocollo mutari possit, aut debeat; ideo igitur tali casu ad conficiendum instrumentum ad instantiam partium intervenire debet Judicis autoritas, quia novus iste Notarius, nec interfuit rei gestæ, nec fuit rogatus, nec ipse scripsit protocollum.

1827.

Præter hæc not. i. seculis specialibus locorum, statutis, aut consuetudine spectato solum jure communi, ut protocollum obtineat vim ritè, ac plenè probandi, non requiri, quòd protocollum legatur coram partibus, & testibus, intellige in illis actibus, de quorum substantia non est scriptura; idque ex dictis à n. 1801. secundo non requiri, quòd sit à Notario propriâ manu scriptum, & subscriptum; sed sufficere, quòd alteri dictaverit, & ab illo conscripto, subscriptione propriâ suam autoritatem apposuerit; nec enim aliud jure exigitur, modò Notarius ipse præsens, quando res gesta fuit, extiterit; & quid actum sit intellexerit, tertio nec requiri, quòd Notarius, postquam ipse manu propriâ scripsit, etiam ipse subscribat, modò ex scriptura constare possit, quòd, à partibus rogatus, illud manu propriâ scripserit, & ad finem produxerit;

Nnn 2

pote-

poterit autem hoc constare, si vel in principio, vel in fine libri, aut actus inscripti ab illo mentio fiat.

§. 3.

Qualiter probent exempla?

1828. **Q**UÆ differentia sit inter *exemplar*, & *exemplum*? & quid sit hoc? quid illud? diximus *n. 1774*. Cæterum, quod eo loco diximus *exemplum*, alii vocant *transumptum*, seu *copiam*; quod autem *exemplar*, dicunt *originale*. Alii porro censent, nullam esse differentiam inter *exemplar*, & *exemplum*: probantes id ex *c. i. h. t.* ubi etiam *transumptum*, seu id, quod ex originali descriptum est, vocatur *exemplar*, ibi: *si scripturam Authenticam non videmus, ad exemplaria nihil facere possumus.* *Transumpta* porro, quæ referunt totum *exemplar*, seu originale, propriè dicuntur *transumpta, indices; exempla*; quæ autem tantum partem, dicuntur *memoria*; quibus positis, quæstio est, an *exempla, copia*, seu *transumpta* habeant vim probandi ea, quæ in ipsis dispositivè descripta reperiuntur, & quantum?

1829. De hac quæstione extat textus in *c. si scripturam i. h. t.* ibi: *si scripturam authenticam non videmus: ad exemplaria nihil facere possumus*; cujus sensum sic reddit rubrica: *instrumenti exemplum, non solemniter sumptum, non facit fidem absque originali*; & in *c. fin. eod.* ibi: *si instrumenta propter vetustatem, vel propter aliam justam causam exemplari petantur, Coram ordinario iudice, vel delegato, ab eo, specialiter presententur: qui, si ea diligenter inspecta, in nulla sua parte vitiata repererit; per publicam personam illa præcipiat exemplaria, eandem auctoritatem per hoc cum originalibus habitura.* Ex hoc communiter deducunt Doctores, *exemplum*, seu *transumptum*, à Notario, qui originale fecit, ad hoc rogato confectum cum omnibus solemnitatibus, priori simillimum, habere eandem vim probandi, quam *exemplar*, seu instrumentum publicum, ex quo desumptum est; sic enim est æquivalenter *originale*; imò tale præsumitur, nisi in

eo expressum sit, esse *exemplum*, seu *transumptum*.

Ex hoc sequitur idem dicendum, si *transumptum* scriptum sit ab alio, modo Notarius subscripserit, nam hoc sufficit ad originale per *n. 1799*. Sequitur 2. hanc vim probandi competere exemplo, ut dictum est confecto, etiam si non intervenerit auctoritas Iudicis, modo factum sit consensu, & rogatu eorum, quorum interest; ita Bartolus in *Authent. si quis in aliquo. C. de dendo, n. 5.* nam licet in *c. fin. h. t.* dicatur, si instrumenta propter vetustatem, vel aliam justam causam exemplari petantur, *coram ordinario Iudice, vel delegato ab eo, specialiter esse presentanda*, qui, si ea diligenter inspecta, in nulla sua parte, vitiata repererit, per publicam personam illa præcipiat exemplari, eandem auctoritatem per hoc cum originalibus habitura: textus intelligitur, quando ex unius tantum partis voluntate instrumentum originale per Tabellionem exemplatur; non autem, si cum consensu utriusque, vel ejus, qui eo gravatur; sic Mynsinger: *centur. 6. observ. 74. n. 2.* Haunoldus *tom. 5. tr. 4. n. 410.*

Cujus ulterior ratio est, quia quando eadem est persona tabellionis, quæ scripsit originale, & quæ scripsit exemplum, tunc exemplum plenam fidem facit sicut ipsum originale absque alia iudicis, auctoritate, cum idem tabellio de eodem actu possit plura instrumenta conficere; sic Felinus in *c. Albericus, n. 2.* Abbas, *n. 5. de testib. La. de Zanch. privil. 64. n. 18.* Menoch. *remed. 4. adipisc. ex n. 653.* & *conf. 175. n. 29.* quos citat, & sequitur Barbosa in *dict. c. fin. n. 2.* qui *n. 3.* addit: Vicarium Episcopi, vi commissionis generalis, non posse auctorare exemplum ex originali sumptum, ut habeat eandem vim, & auctoritatem cum originali; ubi tamen nota, nos loqui de *transumpto ex instrumento*; non autem ex *protocollo*; nam de hoc egimus *n. 1824.*

Haftenus diximus de exemplis, seu *transumptis ex protocollo, vel instrumento publico*, quæ etiam dicuntur *copiæ fidelitate*; quæstio nunc est de *copiâ*,